

Claire Fuller

TERRA INESTABLE

Traducció **Josefina Caball**

**Costa
Novel
Award
2021**

Editorial
**LES
HORES**

TERRA INESTABLE

Claire Fuller
TERRA INESTABLE

Traducció de Josefina Caball

Editorial **LES HORES**

Títol original en anglès: *Unsettled Ground*
Autora: Claire Fuller

Primera edició: març 2023

Copyright © Claire Fuller 2021
First published in Great Britain in 2021 by Fig Tree, an imprint of Penguin Books
© de la traducció: Josefina Caball
© de l'edició: Editorial Les Hores S.L.

www.editoriallshores.com
hola@editoriallshores.com

Maquetació: Dan Monells
Disseny de col·lecció: Mireia Luna. Natural www.designisnatural.com
Disseny de la coberta: Octavi Gil Pujol
© de les fotos de la coberta: Vaitekune
Col·laboradors: Manuel Gómez Poyato i David Sempere

Impressió: Estigraf Impresores S.L. (Madrid)

Dipòsit legal: B 3243-2023
ISBN: 978-84-126394-1-4

Les Hores forma part de l'Associació d'Editorials Independents

Amb el suport del Departament de Cultura

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Tots els drets reservats.

Queda prohibida la reproducció total o parcial d'aquest llibre mitjançant qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright.

*Per als meus pares,
Ursula Pitcher
i Stephen Fuller*

O, will you find me an acre of land,
Savoury sage, rosemary and thyme,
Between the sea foam, and the sea sand,
Or never be a true love of mine.

«Scarborough Fair», balada tradicional anglesa¹

¹ «Busca-hi un acre de terra per a mi, / de sàlvia olor, timó i romaní, / entre ones salades i sorra del mar, / i així seràs el meu gran amor.»

1

Clareja i la neu cau damunt la caseta. Davalla sobre la teulada de palla i n'amaga la molsa i els danys causats pels ratolins, n'allisa les ondulacions, n'omple els buits, rellisca i es fon quan toca els totxos de la xemeneia. S'estén sobre les plantes i el terra nu del jardí del davant, i forma un munt perfecte sobre el pilar mig podrit de la tanca, com fet amb una tassa capgirada per motlle. Cobreix la teulada del galliner, la de l'excusat exterior i la de l'antiga vaqueria, i la que entra per la finestra trencada des de fa temps deixa una capa fina sobre el banc de fuster i a terra. A l'hort del darrere, la neu entra pel plàstic estripat de l'hivernacle de túnel, refreda les fileres de ceba a uns deu centímetres sota terra i marceix els brots nous de les bledes. Tan sols el cabdell de la col de l'any passat es resisteix a sucumbir i manté les fulles interiors arrissades, verdes i fortes, esperant.

Al llit de matrimoni de dalt a l'escala esquerra, la Dot jau al costat de la seva filla, ja gran, que ronca una mica. La claror que entra a l'habitació és diferent avui i l'ha despertada, i ara la Dot no es pot tornar a adormir. Baixa del llit —el terra de fusta és fred; l'aire, més fred encara— i es posa la bata i les sabatilles. La gossa —la gossa de la Jeanie—, una *lurcher* de color beix que dorm al replà d'esquena a l'escalfapanxes, alça el cap, estranyada que la Dot

passi tan d'hora, però com que no troba cap resposta torna a abaixar-lo.

Al pis de baix, la Dot remena les brases de la cuina econòmica amb l'atiador i hi empeny endins un paper emmatxucat, unes quantes ascles i branquillons i un buscall. Li ve una punxada. Darrere l'ull esquerre. Entre l'ull esquerre i el pols. Té nom aquest punt? Cal que vagi a l'òptica, que li facin una revisió dels ulls, però després què? Com pagarà unes ulleres noves? Hauria de portar la recepta a la farmàcia, però la preocupa el que això li costarà. Aquí baix, la claror també és estranya. Més apagada? Feixuga? Enlluernadora? Es toca el pols com si volgués trobar l'origen del dolor i, per l'esclatxa que s'obre entre les dues parts de la cortina, veu que neva. Som a 28 d'abril.

Movent-se deu haver tornat a despertar la gossa, perquè ara se sent que grata a la portella del capdavall de l'escala de l'esquerra, i la Dot estira el braç per obrir-ne el forrellat. Es mira la mà quan engrapa el ferro forjat, i les taques de vella i l'entramat d'arrugues i venes li sembla estrany, diferent de tot el que ha vist fins ara: el mecanisme dels dits, la manera com la pell dels nusos se li tensa sobre els ossos quan es dobleguen al voltant de la maneta. L'articulació li és aliena: la mà d'una impostora. L'esforç d'empènyer la peça diminuta amb el dit gros li sembla impossible, una fatiga física pitjor fins i tot que la que sentia quan els bessons tenien tres mesos i no dormien a les mateixes hores, o l'any horrible de després que els nens en fessin dotze. Però amb gran concentració allibera el forrellat i la portella s'aixeca. La gossa hi fa passar el morro i després en segueix tot el cos. La bèstia ploriqueja i llepa la mà esquerra de la Dot, que descansa flàccida contra la cuixa, enfonsa el morro en el palmell i fa oscil·lar la mà com un pèndol. El dolor es fa més intens i la Dot té por que la gossa no desperti la

Jeanie amb el seu ploriqueig; la Jeanie, que dorm al clot de la banda dreta del matalàs de matrimoni, el clot que hi va deixar primer el seu marit, en Frank, mort fa molt de temps, i alguna vegada, quan la canalla no era a casa, aquell altre home de qui no es podia dir el nom a casa i que era tan llarg que no es podia estirar del tot en aquell llit vell i curt; un clot que la Jeanie encara ha enfonsat més, tot i que és prima i menuda i que només es va menjar un trosset petit petit del pa de pessic que van fer el mes passat quan ella, la Dot, va complir setanta anys i ho van celebrar una mica aquí a la cuina, i la Bridget va fer-los fotografies amb el telèfon, en Julius tocant el violí, ella tocant el banjo i la Jeanie la guitarra i cantant després d'unes quantes gotes de porto per a lubricar les cordes vocals, com diu sempre en Julius. Com s'assembla la sensació que té ara la Dot a la que tenia aquell dia després del tercer got: maldestra, el cap emboirat i els pensaments difusos, ben desorientada mentre deixava les restes del pa de pessic sobre la taula i la gossa entremaliada se les cruspia aguantant-se amb les potes del darrere i ells la renyaven rient fins que els costats els van fer... bal?, fal?... Totes les persones que estimava tret d'una, allà amb ella, i la gossa bordant, saltant i bordant ben esverada i fent soroll com si jugués a la neu i despertés en Julius, que té el son molt lleuger i es desvetlla al mínim soroll.

Tots aquests pensaments i més, dels quals la Dot amb prou feines és conscient, li passen pel cap mentre el cos se li va alentint. És com un pelatge moll del qual es vol desprendre com els pollets que muden la ploma a la tardor. Un pes fred. De plom.

La Dot cau d'esquena sobre el sofà de la cuina, com si algú hagués allargat la mà i l'hagués empès per l'os del pit. La gossa seu a la gatzoneta, repenja el cap a la falda de la Dot i li empeny la mà amb el morro, fins que ella posa la seva

entre les orelles de la gossa. I llavors tots els pensaments de pollets i criatures, d'aniversaris i llits, tots els pensaments de tot, s'esvaeixen i emmudeixen.

Les preocupacions de setanta anys —els diners, la infidelitat i els petits enganys— queden escapçades i quan es mira la mà ja no sap distingir on acaba ella i on comença la gossa. Són una sola essència, enorme i lliure, com també ho és el sofà, el terra de pedra, les parets, la teulada de palla de la caseta, el cel. Tot connectat.

—Jeanie! —crida, però sent una altra paraula. No està preocupada, no ha sentit mai aquest amor pel món i per tot el que hi ha a dins.

La gossa fa un soroll que no és com cap soroll que faria un gos i recula, i la Dot es veu obligada a treure la mà del cap ossut. Es regira al sofà, vol tornar a tocar l'animal, envoltar la gossa amb els braços i deixar-s'hi anar. Però quan la Dot s'inclina, es tomba i el peu esquerre se li torça de costat i li rellisca per terra. Perd l'equilibri i cau de cara a terra, la mà dreta vol parar el cop, mentre que l'altra queda atrapada sota el pit, amb el dit que duu l'anell de casament clavat sota seu. El cap se li decanta cap avall i el front ensopega la vora de la llar de foc, en el punt on una llosa puja més que les altres, i amb el moviment, cauen els estris del foc a terra que hi ha penjats vora la cuina econòmica. En un darrer flaix de lucidesa, la Dot té por que el terrabastall de la pala metàl·lica i del raspall alteri el ritme regular del cor de la seva filla, fins que recorda que això és una gran mentida. L'atiador també ha caigut i ara se'n va rodolant a sota la taula i trontolla una vegada i una altra fins que queda quiet.

La Jeanie es desperta quan en Julius la sacseja pel braç, primer suaument però després amb força. Baixa corrents les escales darrere el seu germà amb la camisa de dormir voleiant, malgrat que ell li ha dit que ha d'anar a poc a poc. Dins de la cuina és fosc, les cortines tirades, els llums apagats, només el fulgor carabassa del foc de la cuina econòmica. La mare jau de cara a terra, immòbil. La Jeanie es tapa la boca amb les mans per retenir un crit.

—Ajuda'm a girar-la —diu en Julius, i quan la Jeanie toca la seva mare, sap que és morta.

La Dot encara té els braços caiguts als costats i els turmells entravessats, les sabatilles a punt de caure-li, i a pesar que porta la bata posada, a la Jeanie li fa l'efecte com si prengué el sol, cosa que la seva mare no hauria fet mai: quan eres a fora era per treballar. La Jeanie procura no mirar-li la ferida que té al front, i llavors, per evitar veure res més, es tapa la cara amb les mans. Entre els dits es filtren franges de llum rosada que deixen entreveure la cuina i segments del cos de la seva mare. Quan ella i en Julius tenien dotze anys, allà en aquell camp, Priest's Field, tampoc no havia pogut mirar cap a una altra banda. La gossa, fins ara arraulida sota la taula de la cuina, s'acosta ploriquejant i la Jeanie s'aparta les mans de la cara.

—Maude! —Fa petar els dits i assenyala la taula i la gossa se n'hi torna tota moixa.

—El coll, toca-li el coll. Busca-hi el pols —diu en Julius. S'està ajupit a l'altre costat de la Dot amb només els pantalons del pijama posats; fa molts anys que la Jeanie no l'ha vist sense la roba de la feina: pèl gris al pit; els braços i el tors musculosos de fer feines manuals.

D'esma i sense ni tan sols adonar-se'n, la Jeanie es posa els dits al coll i després toca de pressa la galta de la mare.

—Està freda. Ja és massa tard.

—He mirat de trucar a una ambulància, però tinc el telèfon sense bateria —diu en Julius.

—Ja no ens fa falta. És massa tard.

—Deuen haver tret la llum. Sé que ahir a la nit no n'hi havia. Aniré a veure els fusibles.

—Se n'ha anat, Julius.

—I si li fem allò de les pressions al pit?

—És morta.

—Déu meu!

En Julius fa un posat seriós, i la situació és tan insòlita que a la Jeanie li venen ganes de riure. De dins li puja una riallada d'incredulitat, com un rot, i altra vegada es tapa la boca amb les mans per contenir-se. En Julius es passa les seves, unes mans grosses i ben obertes, per les entrades del front, i el cos li tremola, com si tingués convulsions; els seus sanglots són com el crit d'algun animal exòtic. La Jeanie se'l mira amb fascinació. Van néixer amb gairebé un dia de diferència, ell primer i ella després —quan ningú no l'esperava ni estava preparat—, i el pare, espantat, la va ajudar a venir al món quan la llevadora ja se n'havia anat. «La meva caganiu», li havia dit afectuosament en Frank. La Jeanie sovint pensa que aquelles vint-i-tres hores expliquen les diferències que hi ha

entre ella i en Julius: la manera com ell accepta el món i mostra les seves emocions, com s'obre a la gent i a les situacions; mentre que ella només busca la pau i la seguretat de casa.

Insegura, estira el braç per damunt del cos de la mare i ajuda en Julius a aixecar-se i a anar al sofà, on s'asseuen tots dos. La Maude alça el cap i espera que la cridin, però la Jeanie fa que no amb el cap i la gossa posa el morro sobre les potes.

—L'he sentit quan ha caigut —diu en Julius quan para de sanglotar. Es passa la mà per sota el nas, es frega els ulls amb els palmells—. O si més no, l'atiador i el raspall. M'he pensat que era la Maude, que jugava amb alguna cosa, i m'he tornat a adormir.

—No és culpa teva —diu la Jeanie, si bé encara no sap si realment ho pensa, això. El seu germà, i el seu pare abans que ell, havia dit moltes vegades que anivellaria aquella llosa. Quan la teva mare jau morta al terra de la cuina, se'n pot culpar ningú, d'això? La Jeanie abraça el seu germà i s'estan així uns quants minuts fins que ella mira per sobre de l'espatlla d'en Julius cap a l'esclatxa de la cortina—. Neva —diu.

Llavors tapen la Dot amb una flassada. La Jeanie la vol pujar al sofà, però és massa curt. Fa bullir aigua a la cuina econòmica, fa te i s'asseuen a taula per beure-se'l amb el cos de la mare darrere seu, a terra, com si, igual que una criatura que juga a l'acuit, hagués triat un mal lloc per amagar-se i ells fingissin que no la veuen.

—Era una bona dona —diu en Julius—. Una bona mare.

La Jeanie fa que sí amb el cap i murmura de cara al te.

—Encara hi ha els cavallets, a la vaqueria? —pregunta, sabent que en Julius li endevinarà el pensament com sempre.

A la sala, la Jeanie enrotlla la catifa i arramba les cadires al fons. Sembla ben bé que faci els preparatius per a un ball

en una sala on no s'ha ballat mai. En Julius col·loca una porta vella sobre els dos cavallets i torna a la cuina i aixeca la mare fent un sospir i un gruny. No vol que la Jeanie l'ajudi. Ella té una llarga llista de coses que lamenta no haver pogut aixecar per culpa dels problemes de cor: caixes, bales de fenc, criatures, tractors. En Julius porta la Dot en braços fins a la sala. Hi fa fred, molt més que a la cuina. Allà hi ha una butaca molt tova amb un macassar al respatller, una caixa de fusta polida amb una gerra Toby de cervesa en forma d'homenet assegut al damunt i una fotografia emmarcada de la Dot i en Frank el dia del casament davant d'un paisatge italià que no van veure mai; també hi ha una mampara de tapís que amaga la llar de foc, que no s'encén mai en aquesta meitat de la caseta.

Quan es van casar, la Dot i en Frank van viure durant un any a la caseta aparellada d'una sola habitació, però així que van néixer els bessons, en Frank va fer tractes per llogar la caseta idèntica de la dreta. Va tirar a terra l'envà del mig per ajuntar-les i va tapar una de les portes del davant de manera que de la tanca estant la casa es veu asimètrica, i a dins encara té dues escales que porten cadascuna a una habitació.

En Julius deixa la Dot damunt de la porta vella i la Jeanie canvia la flassada per un llençol net.

Ara vestits tots dos, germà i germana tornen a seure a la taula de la cuina, la tetera plena altre cop. En Julius ha comprovat els ploms a la recuina; no s'han fos, però la llum no torna, per més que remeni els cables.

—Suposo que ho haurem de dir a un metge. No és això el que es fa quan es mor algú? —diu, com si parlés amb si mateix. Quan el seu pare es va morir, es va seguir un protocol del qual la Jeanie i en Julius no sabien res i que ara només podien endevinar.

—Els metges són per als malalts —diu la Jeanie.

—Però ens farà falta un certificat de defunció.

Per a què?, pensa la Jeanie, però no ho diu en veu alta.

—Per poder-la enterrar —diu en Julius, com si li hagués llegit el pensament—. Aniré a buscar un metge perquè ens doni el formulari, i ja estarà.

La Jeanie fa que no amb el cap. La Dot no hauria volgut saber res de metges a casa, de certificats, de formularis ni d'autoritats. Feia anys que ningú d'aquella casa veia un metge.

Però en Julius s'ha aixecat i es posa les botes d'anar a treballar.

—Hauré d'anar a peu fins al poble —diu.

Al poble, Inkbourne, hi ha un consultori mèdic, un ajuntament amb vàters públics, un local de *fish and chips* i un petit supermercat amb un taulell de correus. També hi ha una antiga botiga de comestibles que ha comprat un home jove de Londres que duu un bigoti encerat i que l'ha convertit en una botiga de delicadeses, on ven pa, formatge i olives de qualitat, a més de verdures i ous de la Jeanie i la Dot. El propietari, en Max, serveix cafès i pastes cares en taules d'alumini a la vorera, davant de l'establiment, cosa que atrau els excursionistes que fan la ruta de llarg recorregut que travessa el poble, o homes muntats en bicicleta que van vestits d'elastà i porten bitllets de deu lliures doblegats en les butxaques diminutes de la part frontal de les malles.

—No hi podré anar amb bicicleta —afegeix, i la Jeanie es recorda que ha nevat—. Si el consultori està obert, ho explicaré a la Bridget; sens dubte ella ho ha de saber, a més, ho podrà dir a un dels metges. Si està tancat, aniré a casa seva.

Agafa la jaqueta del penjador de la porta. La Maude s'aixeca i remena la cua.

—Que no has d'acabar aquell lavabo amb en Craig avui?
—diu la Jeanie.

—No penso ajudar-lo a pujar una banyera de ferro colat per a un lavabo de luxe el dia que s'ha mort la mare.

—Com l'hi faràs saber?

—Aviat s'adonarà que no hi vaig.

—Que no t'ha de pagar avui?

En Julius fa una pausa.

—No penso deixar-te aquí sola tot el dia.

—He de donar menjar a les gallines. Hi ha feina a l'hort que no pot esperar. —La Jeanie s'acosta al seu germà.— Hi hauries d'anar i cobrar. Ens fan falta els diners.

En Julius té la mà a la balda de la porta d'entrada.

—Ja ho veuré. De tota manera, si no hi puc anar amb bici, hi arribaré tard. —La seva veu té un deix d'irritació, i ell se'n deu adonar, perquè de seguida torna a dins i l'envolta amb els braços.— Tot ens anirà bé —diu, amb la cara entre els seus cabells—. Tot anirà bé.

—Ja ho sé —diu ella, apartant-lo—. Au, ves.

La Jeanie observa el seu germà quan surt per la porta principal; la Maude és vora seu, primer expectant però després decebuda perquè no la deixen sortir. La Jeanie aspira l'aire gelat. El fang d'abril no es veu, la neu només deixa veure els bonys i els sots de les plantes, com el llençol que cobreix el cadàver a la sala, darrere seu. Potser la Dot va caure per la sorpresa de veure nevar tan tard. Abans, si hagués vist la neu, hauria tingut por que els plançons de l'hort no es gelessin, i s'hauria amoïnat pel temps i els diners que perdrien. Més endavant, la Jeanie hauria tornat de l'hort i hauria trobat la mare asseguda a la taula de la cuina amb un tros de paper, rosegant la punta del llapis mentre feia càlculs omplint una columna de números rere l'altra.

Al llarg d'uns set-cents metres, el camí de terra gira i travessa un petit bosc i després continua entremig dels marges de dos camps. Qualsevol altre dia, en Julius s'hauria aturat al punt en què el paisatge s'obre i s'enfila pel pendent sinuós, amb l'altiplà de Rivar Down a la dreta, i més a l'esquerra el tram de cinc quilòmetres de serrat cretós fins a Combe Gibbet. Els bosquets dels vessants —faigs, roures i coníferes— són blancs; hi ha un bon gruix de neu, i el cel baix plana damunt la terra comunal de pastura. Però avui està capcot, no es fixa en les petjades de petits mamífers i ocells que han caminat per la neu abans que ell. Es cargola un cigarret i se'l fuma mentre segueix les roderes que els peus ja coneixen després de cinquanta anys i escaig de caminar-hi o pedalar-hi, encara que avui les cobreixi la neu. Cap al final, el camí de terra es redreça, i en Julius deixa enrere el rètol abonyegat que diu «Propietat privada. Prohibit el pas» que hi ha davant del mas. Tot seguit passa per davant d'una pallissa molt gran feta de taulons de fusta tacats de negre, de coberts de formigó oberts dels costats, plens de maquinària abandonada i envoltats d'ortigues. En tombar a la cantonada es veu el mas fet de totxo i sílex i el jardí ben cuidat amb tot de plantes i arbusts que semblen ninots de neu gegants. Podia fer sis quilòmetres més fins a arribar al poble o podia trucar a la porta de cals Rawson i demanar que el deixessin trucar amb el telèfon fix o un mòbil. El mas Pepperwood pertany a la família Rawson des de fa tres generacions; en Rawson tenia vint anys quan el va heretar després de la mort del seu pare d'un atac de cor. Les cinquanta hectàrees de la propietat inclouen la terra de conreu que s'estén des del peu del serrat fins a la riba de l'Ink, el riu fangós que dona nom al poble. També inclouen la fageda que hi ha a banda i banda del camí de terra i el prat de darrere el jardí, i, oficialment, també inclouen la caseta i la terra del voltant.

En Julius de vegades treballa al mas quan els fa falta algú que els doni un cop de mà, però aquestes feines sempre s'acorden per mitjà de l'administrador. Si mai veu en Rawson, amb la seva indumentària de terratinent, jaqueta de *tweed*, armilla i pantalons de pana, en Julius sempre se n'aparta. Però fer sis quilòmetres el matí que se t'ha mort la mare és una altra cosa. Tot seguit es dirigeix a la porta del mas.